

Studijų kryptių aprašų skirtingoms pakopoms KŪRIMO METODIKA

VILNIUS, 2019

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Studijų kryptių aprašų metodika parengta
įgyvendinant iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų
lėšų bendrai finansuojamą projektą
Nr. 09.3.1-ESFA-V-732-01-0001
„Studijas reglamentuojančių aprašų
sistemos plėtra (SKAR-3)“.

Metodiką parengė:

Doc. dr. Jurgita Vizgirdaitė, *Kauno technologijos universitetas* (grupės vadovė);

Dr. Izabela Savickienė, *Vytauto Didžiojo universitetas*;

Doc. dr. Berita Simonaitienė, *Kauno technologijos universitetas*;

Doc. dr. Vidmantas Tūtlys, *Vytauto Didžiojo universitetas*;

Doc. dr. Rūta Žiliukaitė, *Vilniaus universitetas*.

Turinys

ĮVADAS / 4

1. BENDROSIOS NUOSTATOS / 6
2. KRYPTIES (KRYPČIŲ GRUPĖS) SAMPRATA IR APRĖPTIS / 8
3. STUDIJŲ REZULTATAI / 11
4. DĖSTYMAS, STUDIJAVIMAS IR VERTINIMAS / 14
5. STUDIJŲ VYKDYMO REIKALAVIMAI / 16

PRIEDAS / 18

Įvadas

Studijų krypties¹ aprašas yra kertinis dokumentas, kuriuo remiasi aukštosios mokyklos, rengdamos naujas arba tobulindamos esamas tam tikros studijų krypties programas. Studijų krypties aprašas atspindi susitarimą tarp akademinės bendruomenės ir socialinių partnerių dėl pagrindinių studijų kokybę užtikrinančių kriterijų ir reikalavimų, kurių būtina laikytis, kuriant naujas tam tikros studijų krypties programas, jas įgyvendinant ar tobulinant. Aprašai suteikia aukštosioms mokykloms metodinę pagalbą, kaip nustatyti studijų programos studijų rezultatus ir studijų vykdymo reikalavimus, atsižvelgiant į mokslo pažangą ir inovacijų kūrimą. Šie aprašai taip pat suteikia informaciją įvairioms tikslinėms grupėms – studentams, darbdaviams ar kitiems visuomenės nariams – apie studijų kryptis. Aprašais remiasi ir studijų programas vertinantys Lietuvos bei užsienio šalių ekspertai.

Metodikos tikslas – suteikti studijų krypties aprašų skirtingoms pakopoms (neskaitant doktorantūros pakopos) kūrimo ar atnaujinimo grupėms reikiamas studijų aprašų kūrimo ar atnaujinimo gaires.

Lietuvoje studijų krypties aprašai buvo pradėti rengti 2012 metais, SKVC įgyvendinus SKAR ir SKAR-2 projektus². Šiuo metu yra patvirtinti 53 studijų krypties aprašai, kuriais vadovaujasi aukštosios mokyklos, vykdančios tam tikros krypties studijų programas. Šiuos aprašus parengę akademinės bendruomenės nariai ir kiti ekspertai vadovavosi „Studijų krypties aprašų skirtingoms pakopoms kūrimo metodika“ (Žiliukas, P. ir kt. 2011). Ši atnaujinta metodika yra parengta remiantis sukaupta patirtimi: perimant pagrindinius principus iš ankstesnės metodikos ir ją revizuojant, atsižvelgus į studijų aprašų rengusių akademinės bendruomenės narių pastabas ir pasiūlymus.

Šioje metodikoje pateikiamos gairės, kaip turi būti parengtas studijų krypties aprašas. Aprašą sudaro penkios dalys:

1. „Bendrosios nuostatos“ dalyje pristatomi bendri krypties priklausančių kvalifikacijų ir kvalifikacinių laipsnių priskyrimo studijų pakopoms požymiai ir kriterijai (vadovavimasis studijų pakopų aprašais, orientavimasis į kitas studijų ir kvalifikacijų sąrangas), apibrėžiamos studijų krypties kvalifikacijoms būdingos išimties, taikomos studijų pakopoms (pvz., kodėl būtinos vientisosios studijos) ir pan.
2. „Krypties (krypties grupės) samprata ir aprėptis“ dalyje apibrėžiama, kokias studijų pakopas apima krypties kvalifikacijos ir kvalifikaciniai laipsniai, paaiškinama, kodėl krypties studijos galimos tik vienoje ar kitoje pakopoje, pateikiami studijų krypties kiekvienai pakopai priskiriamų kvalifikacinių laipsnių ir kvalifikacijų sąrašai.
3. „Studijų rezultatai“ dalyje aptariama, kaip reikėtų aprašyti, kokius studijų rezultatus įgyja studijų krypties baigusieji asmenys, kaip nusakyti, ką jie turi žinoti, suprasti ir gebėti atlikti, baigę studijas.
4. „Dėstymas, studijavimas ir vertinimas“ dalis yra skirta studijų rezultatų, studijų ir studijavimo metodų ir pasiekimų vertinimo metodams suderinti. Ji yra rengiama atsižvelgiant į studijų krypties specifiką, poreikius ir turi padėti programos kūrėjams ir dėstytojams kaip didaktikos gairės, padedančios jiems pasirinkti studijų metodus, geriausiai tinkamus krypties studijų rezultatams pasiekti, taip pat pasirinkti tinkamiausius studijavimo pasiekimų vertinimo metodus.
5. „Studijų vykdymo reikalavimai“ dalyje apibrėžiami studijų aplinkos, kurioje dėstoma konkrečios krypties studijų programa, reikalavimai, susiję su mokslo ir studijų institucijos, aukštosios mokyklos atsakomybe užtikrinti išteklių, įskaitant ir žmogiškuosius, tinkamumą siūlomoms studijoms.

¹ Studijų kryptis – tam tikra studijų programų grupė, vienijama to paties arba artimo mokslo tiriamojo ir studijų objekto (www.skvc.lt/uploads/documents/files/Kita_informacija/Leidiniai/Zodynas.pdf)

² SKAR: Studijų pakopų aprašų ir studijų krypties aprašų sandaros sukūrimas; SKAR-2: Studijas reglamentuojančių aprašų sistemos plėtra (SKAR-2) (www.skvc.lt/default/lt/projektai/uzbaigti-projektai#)

Metodikoje galima rasti aktualių pavyzdžių, tačiau, kuriant ar atnaujinant aprašus, rekomenduojama remtis kuo naujesniais pavyzdžiais, taip pat analizuoti tarptautinių teminių tinklų informaciją (žr. Priedą) ir taikyti palyginamumo kriterijų.

Metodikai būdingas savitikros stilius, kuris sudaro sąlygas aprašo kūrėjams ar atnaujintojams, vadovaujantis nuosekliomis gairėmis, nuolat pasitikrinti. Metodikos rengėjai taip pat pabrėžia, jog studijų aprašai neturėtų būti labai siauri ir todėl riboti krypties bei studijų programų lauką. Tačiau jie taip pat neturėtų būti labai bendri, savo turiniu tinkami įvairioms studijų kryptims ir pakopoms. Svarbu, kad studijų krypties (krypčių grupės) aprašas tinkamai atspindėtų savo profilį, identitetą, unikalius bruožus. Tai turėtų aiškiai būti matoma visose pagrindinėse aprašo dalyse.

Studijų krypčių aprašų rengimas yra glaudžiai susijęs su Europos ir nacionalinėmis aukštojo mokslo kvalifikacijų sąrangomis, jas sudarančiais studijų pakopų aprašais. Studijų krypčių aprašų parengimas, sandara, turinys ir veiksmingumas hierarchiškai siejasi su kitais aukštajam mokslui svarbiais dokumentais: Lietuvos kvalifikacijų sandara ir jos nulemtais studijų pakopų aprašais. Studijų pakopų aprašuose pateikiamas kvalifikacijų, kvalifikacinių laipsnių ir studijų rezultatų priskyrimas studijų pakopoms, remiantis nustatytais pakopų kriterijais, susijusiais su studijų rezultatų sudėtingumu, jų įgijimo ir taikymo reikalavimais. Kiti dokumentai, kurie reglamentuoja studijas, jų organizavimą siekiant įgyti kvalifikaciją: „Bendrųjų studijų vykdymo reikalavimų aprašas“ ir „Ketinamos vykdyti studijų programos aprašo rengimo, jos išorinio vertinimo ir akreditavimo metodika“. Studijų krypčių aprašai yra pagrindinis dokumentas, kuriuo remiantis rengiamos, vykdomos ir akredituojamos studijų programos. Taip pat studijų krypčių aprašai turi būti rengiami atsižvelgiant į parengtus ir patvirtintus profesinius standartus.

Šiuo metu rengiant studijų krypčių aprašus būtina atsižvelgti į Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymą, į Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. gruodžio 30 d. įsakymą Nr. V-1168 „Bendrieji studijų vykdymo reikalavimai“, taip pat į „Ketinamos vykdyti studijų programos aprašo rengimo, jos išorinio vertinimo ir akreditavimo metodiką“, patvirtintą SKVC 2011 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. 1-01-157, Suvestinė redakcija nuo 2016-09-01, į Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. lapkričio 16 d. įsakymą Nr. V-1012 „Studijų pakopų aprašas“, taip pat į parengtus ir patvirtintus Profesinius standartus (<https://www.kpmc.lt/kpmc/kvalifikaciju-formavimas/standartai-2/profesiniai-standartai/>), į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimą Nr. 535 „Dėl Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašo patvirtinimo“.

1. Bendrosios nuostatos

Šioje srityje Europoje labai aktyviai veikia tarptautiniai sektoriniai tinklai, todėl pravartu jungtis į juos ir remtis jų priimtų susitarimų pažangia patirtimi.

Šioje dalyje yra pristatoma krypties paskirtis ir taikymas, bendri kryptčiai priklausančių kvalifikacijų ir kvalifikacinių laipsnių priskyrimo studijų pakopoms požymiai / kriterijai (vadovavimasis studijų pakopų aprašais, orientavimasis į kitas studijų ir kvalifikacijų sąrangas), paminimos studijų krypties kvalifikacijoms būdingos išimtys, priskiriamos studijų pakopoms (pvz., kodėl būtinos vientisosios studijos), ir aptariami kiti bendri reikalavimai.

„Bendrujų nuostatų“ dalyje turi būti aptarta:

a. Studijų krypties aprašo paskirtis ir jo taikymo atvejai

Paminima, kokiais aktualiais nacionaliniais ir tarptautiniais dokumentais buvo vadovujamasi rengiant studijų krypties aprašą. Paaiškinama, kaip studijų krypties aprašu turėtų vadovautis konkrečių studijų pakopų studijų programų rengėjai: trumposios pakopos (taikoma kolegijoms), pirmosios pakopos (atskirai kolegijoms, atskirai universitetams), vientisųjų studijų (taikoma universitetams), magistrantūros (įskaitant profesinio pobūdžio magistrantūros studijas: Verslo administravimo (MBA), Teisės magistro (tarptautinis kvalifikacinio laipsnio (*lot. Legum Magister*) pavadinimas LL.M.), kt.).

b. Pavadinimas, kodas, kryptčių grupės specifika, kodai

Nusakomas studijų krypties ar kryptčių grupės pavadinimas, kodas, kryptčių grupę sudarančios kryptys ir jų kodai. Rekomenduojama remtis Studijų kryptčių ir kryptčių grupių, pagal kurias vyksta studijos aukštosiose mokyklose, sąrašu³.

c. Kvalifikaciniai laipsniai ir (ar) kvalifikacijos, diplomo pavadinimai

Aprašomi kvalifikaciniai laipsniai ir (ar) profesinės kvalifikacijos, suteikiamos baigus tos krypties universitetinių ir koleginių studijų programas, bei išduodamo diplomo pavadinimas pagal kvalifikacinių laipsnių sąrangą⁴ ir siejant su Lietuvos kvalifikacijų sandara ir Europos kvalifikacijų sandara mokymuisi visą gyvenimą.

d. Studijų programų apimtis ir trukmė

Pateikiama informacija apie krypties trumposios, pirmosios ir antrosios pakopų ir koleginių, ir universitetinių studijų programų galimos apimties ribas kreditais. Rekomenduojama, kad jei yra specifiniai reikalavimai programos trukmei, tai turi būti numatyta apraše.

Apimties ir trukmės principai gali būti keli: tarptautiniai ar nacionaliniai teisiniai reikalavimai (pvz., vientisosioms studijoms, pvz., Architektūros; profesinio pobūdžio studijoms, pvz., Verslo administravimo magistras (MBA) ar Teisės magistras (tarptautinis kvalifikacinio laipsnio (*lot. Legum Magister*) pavadinimas LL.M.); tarpkrypttėms, dvikrypttėms, jungtinėms studijoms), krypties pobūdis ir profilis (pvz., Pedagogikos), kt.

Jei atsižvelgiant į studijų krypties specifiškumą reikalaujama, kad studijų programos būtų vykdomos tik konkrečia studijų forma (pvz., tik nuolatine), šie ypatumai taip pat turėtų būti plačiau aprašyti.

³ Studijų kryptčių ir kryptčių grupių, pagal kurias vyksta studijos aukštosiose mokyklose, sąrašas. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. gruodžio 1 d. įsakymu Nr. V-1075

⁴ Kvalifikacinių laipsnių sąranka. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2016 m. gruodžio 1 d. įsakymu Nr. V-1075

e. Pagrindinės priėmimo sąlygos

Apraše nusakomos pagrindinės priėmimo sąlygų rekomendacijos – susitariama dėl bendrųjų išsimokslinimo reikalavimų ir papildomų priėmimo sąlygų. Jei studijų krypties studijoms reikia papildomų sveikatos rodiklių ar kitų gebėjimų, šie reikalavimai turėtų būti aiškiai aprašyti. Apraše taip pat turi būti pateiktos bendros rekomendacijos, aptariančios atvejus bei pateikiančios reikalavimus, kai asmuo keičia studijų kryptį, be to, kai asmuo stoja į aukštąją mokyklą pateikdamas kitokią nei reikalaujama (pvz., ne nacionalinis brandos atestatas, bet dokumentas iš užsienio) kvalifikaciją. Apraše turi būti aptariama informacija, susijusi su išlyginamosiomis (papildomomis) studijomis, taip pat ir neformaliu būdu įgytų kompetencijų pripažinimas.

Pavyzdys iš Muzikos studijų krypties aprašo (2015 m.)

9. Į pirmosios pakopos universitetines studijas priimami asmenys, įgiję ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą ir išlaikę stojamuosius egzaminus, kurių metu patikrinami muzikiniai gabumai ir meninių įgūdžių atitiktis aukštosios mokyklos reikalavimams.

f. Studijų krypties tikslai

Pagrindiniai studijų tikslai turi būti pristatyti išsamiai, aprėpti visą studijų krypties apribotų žinių ir gebėjimų sritį. Studijų krypties aprašuose surašyti tikslai taps orientyru programų kūrėjams formuluojant konkrečius studijų programos tikslus. Šioje dalyje prasminga paaiškinti, kad konkrečios programos tikslas turėtų atitikti pakopos ir studijų rūšies – universitetinių ar koleginių – reikalavimus.

Pavyzdys iš Matematikos studijų krypties aprašo (2015 m.)

12. Pagrindiniai visų studijų pakopų matematikos studijų krypties studijų programų tikslai:

- 12.1. Išugdyti matematinės kompetencijas – gebėjimus suprasti, vertinti ir naudoti matematiką tokiose situacijose ir tokiaame kontekste, kuriame ji vaidina ar gali vaidinti tam tikrą vaidmenį;*
- 12.2. Išugdyti abstraktų loginį mąstymą, plačią erudiciją;*
- 12.3. Išugdyti poreikį domėtis matematika ir poreikį propaguoti matematinį raštingumą;*
- 12.4. Išugdyti gebėjimą išlaikyti ir kelti profesinę kompetenciją per visą gyvenimą trunkantį mokymąsi.*

2. Krypties (krypčių grupės) samprata ir aprėptis

Šioje dalyje apibrėžiama, kokias studijų pakopas apima krypties kvalifikacijos ir kvalifikaciniai laipsniai, paaiškinama, kodėl krypties studijos galimos tik vienoje ar kitoje pakopoje, pateikiami studijų krypties kiekvienai pakopai bei trumposioms studijoms priskiriamų kvalifikacinių laipsnių ir kvalifikacijų sąrašai. Šioje dalyje taip pat pristatomos studijų krypties paradigminės nuostatos, bazinės (pagrindų) žinios, apibrėžiamas studijų krypties žinių laukas, klasifikacijos, atskleidžiami ryšiai ir tarpdalykiškumo galimybės su kitomis studijų ir mokslo kryptimis.

„Krypties (krypčių grupės) sampratos ir aprėpties“ dalyje turi būti aptarta:

a. Krypties ar krypčių grupės apibrėžimas

Studijų krypties ar krypčių grupės apibrėžimas nurodo krypčių grupę sudarančias kryptis ir jų sąryšį⁵.

b. Krypties ar krypčių grupei svarbūs profesinę veiklą reguliuojantys dokumentai

Jeigu po šios studijų krypties studijų baigimo yra suteikiama kvalifikacija arba šioje kryptyje suteikiamas kvalifikacinis laipsnis yra būtina kvalifikacijos įgijimo sąlyga (pvz., inžinierių kvalifikacijos), tokios studijų krypties apraše reikia išvardyti dokumentus, kurie reglamentuoja atitinkamas profesines veiklas – profesinius standartus, direktyvas dėl valstybės reguliuojamų profesijų ir kitus dokumentus. Reikia nurodyti ir tarptautinius dokumentus, kuriais remtasi rengiant krypties aprašą – įvairius tarptautinius profesinius standartus (chemijos, informatikos, muzikos, kt.), tarptautinius akademinus standartus, sektorines kvalifikacijų sandaras (jeigu yra). Kvalifikacijos atitiktis tarptautiniams standartams reiškia, kad konkreti kvalifikacija savo turiniu ir keliamais reikalavimais veiklai atlikti atitinka įvairių tarptautinių organizacijų (ES struktūrų, tarptautinių sektorių ar profesinių organizacijų) reglamentuojamus standartus arba direktyvas, kurios apibrėžia kvalifikacijų turinį bei jų pripažinimo ir taikymo reikalavimus. Informacija apie profesinių kvalifikacijų tarptautinio pripažinimo galimybes padeda apibūdinti studijų krypties būdingų akademinų ir profesinių kvalifikacijų tarptautinį reglamentavimą.

c. Studijų krypties būtinų teorinių ir praktinių žinių spektras

Glaustas studijų krypties programų turinio elementų apibrėžimas, nurodant studijų krypties būtinų teorinių ir praktinių žinių spektrą.

Pavyzdžiui, „atsižvelgiant į pasaulinius socialinio darbo išsilavinimo ir profesijos standartus, pirmosios ir antrosios pakopų socialinio darbo studijų programose turėtų atsispindėti tokie turinio elementai: 1) socialinio darbo profesijos teorinė sritis, apimanti socialinio darbo, socialinės gerovės ir kitas socialines teorijas, socialinių problemų ir žmonių situacijų analizės įvairovę, kritinį mąstymą, įgalinimo strategijas ir kita; 2) socialinio darbo profesijos metodų sritis, apimanti socialinio darbo procesą ir jo sudedamąsias dalis; 3) socialinio darbo tyrimų metodologijos išmanymas, taikymas ir kita; socialinio darbo profesionalo sritis, apimanti kritiškai analizuojančio ir praktinę veiklą reflektuojančio praktiko parengimą; 4) socialinio darbo profesijos paradigma, apimanti etikos, socialinio teisingumo ir žmogaus teisių užtikrinimo principus; 5) socialinio darbo intervencija, nukreipta į plėtrą, įgalinimą, prevenciją, apsaugą ir kita.“ (Socialinio darbo studijų krypties aprašas, 2015 m.)

⁵ Apibrėžiama pagal galiojantį ŠMM ministro įsakymu patvirtintą studijų krypčių ir krypčių grupių sąrašą.

d. Pagrindinės tipinės profesinės veiklos sritys

Pateikiamas apibendrintas studijų objekto apibūdinimas, įvardijant pagrindines tipines profesinės veiklos sritis arba uždavinius. Taip pat rekomenduojama aptarti studijų kryptį atitinkančius profesinės veiklos sektorius ir jų raidą. Trumpas profesinės veiklos sektoriaus ir jo esamos situacijos apibūdinimas leidžia geriau suprasti pačios studijų krypties aktualumą ir reikalingumą darbo pasauliui. Čia reikšmingas informacijos šaltinis yra įvairių sektorių kvalifikacijų tyrimų, atliktų rengiant profesinius standartus, ataskaitos, pateikiamos Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro interneto svetainėje: <https://www.kpmc.lt/kpmc/kvalifikaciju-formavimas/standartai-2/rengiami-standartai/>. Kai kuriose studijų kryptyse, pavyzdžiui, humanitarinių ir socialinių mokslų, ši atžvalga turėtų apimti ne vieną ar kelis konkrečius sektorius, bet gana plačias sektorių grupes:

Pavyzdžiui, „baigę teisės studijų krypties studijas, asmenys turi būti parengti tokių teisinių profesijų kaip teisėjas, advokatas, prokuroras, antstolis, notaras profesinei veiklai. Teisės studijų krypties absolventas gali dirbti ir bet kokią kitą teisinių žinių ir įgūdžių reikalaujantį valstybės tarnautojo ar darbuotojo (teisininko, juriskonsulto, teisės patarėjo, teisės referento ir panašiai) darbą viešajame, nevyriausybiname ar privačiąjame sektoriuje. Konkrečius kvalifikacijos ir kitus reikalavimus užimti tam tikras pareigas ar verstis tam tikra teisine veikla gali numatyti įstatymai ar kiti teisės aktai.“ (Teisės studijų krypties aprašas, 2015 m.)

Arba, kitas pavyzdys, „Visuomenės sveikatos specialistai atlieka epidemiologinius aplinkos ir socialinių veiksnių įtakos įvairių gyventojų grupių sveikatai ir gyvenimo kokybei tyrimus, tiria socialinių, ekonominių veiksnių, aplinkos, sveikatos priežiūros organizavimo modelių įtaką gyventojų sveikatai, priima sprendimus sveikatos labui ir užtikrina jų įgyvendinimą, įtraukdami į sveikatos stiprinimo veiklą įvairių žinybų atstovus ir bendruomenę.“ (Visuomenės sveikatos studijų krypties aprašas, 2015 m.)

Aprašant studijų krypties ar kryptių grupės aprėptį ir sąsajas su profesinėmis veiklomis, taip pat galima naudotis profesiniuose standartuose pateiktais ūkio sektoriaus apibrėžimais ir sektoriaus veiklos sričių aprašymais bei ūkio sektoriui būdingais kvalifikacijų sąrašais. Ūkio sektoriaus apibrėžime pagal ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių ir pagrindines ūkio sektoriaus veiklos sritis yra pateikiama bendra informacija apie ūkio sektorių, tipinius veiklos šiame sektoriuje objektus – produktus ir paslaugas, darbo sąlygas, gamybos technologijas, darbo organizavimą. Išskiriami posektoriai – ūkio sektoriaus dalys, kurioms būdingi specifiniai darbo procesų, taikomų technologijų ar darbo organizavimo bruožai, išvardijami ūkio sektoriui (posektoriams) būdingi pagrindiniai darbo procesai, pasižymintys savitais veiklos objektais ir sąlygomis. Ši informacija gali būti reikšminga, nustatant atitiktį tarp studijų krypties ir konkrečių ūkio sektorių ar posektorių veiklos sričių bei siekiant užtikrinti studijų kryptį savo turiniu atitinkančių profesinių kvalifikacijų nustatymo tikslumą. Profesiniuose standartuose yra pateikiamas ūkio sektoriui būdingų kvalifikacijų sąrašas, nurodant jų atitikimą Lietuvos kvalifikacijų sandaros (LTKS) ir Europos kvalifikacijų sandaros mokymuisi visą gyvenimą (EKS) lygiams. Šis kvalifikacijų sąrašas padeda įvertinti ūkio sektoriui priklausančių kvalifikacijų visumą, jų lygius pagal LTKS. Taip pat padeda identifikuoti horizontalaus ir vertikalios profesinio tobulėjimo (to paties lygio ir aukštesnio lygio kvalifikacijų įgijimo) ūkio posektoriuose galimybes. Tai gali būti naudinga identifikuojant profesines kvalifikacijas, kurioms įgyti gali būti reikalinga įgyti akademinės kvalifikacijos konkrečioje studijų kryptyje.

e. Studijų krypties ryšiai su kitomis studijų kryptimis ir profesinių veiklų kaita

Apraše rekomenduojama skirti dėmesį studijų krypties įvairiapusiškumui, atvirumui ryšiams su kitomis studijų kryptimis, su studijų kryptimi susijusių profesinių veiklų dinamikai ir kaitai. Rekomenduojama trumpai įvardyti su aprašoma studijų kryptimi susijusias kitas veiklų sritis ir studijų kryptis bei glaustai apibūdinti konkretesnius šios sąveikos objektus, aptarti studijų krypties ryšių su kitomis studijų kryptimis raidos galimybes ir perspektyvas.

Pavyzdžiui, „*Ekonomikos studijų objektas yra susijęs su sociologijos, psichologijos, antropologijos, geografijos, istorijos, politikos, teisės mokslais. Ekonomistai savo veikloje naudoja matematinius ir statistinius instrumentus, naudojami gamtos mokslų ir technologiniais pasiekimais ar bent į juos atsižvelgia.*“ (Ekonomikos studijų krypties aprašas, 2015 m.)

Arba „*Fizikos studijos apima visas pagrindines fizikos šakas. Studijų programos gali būti sudaromos teminiu pagrindu, įtraukiant dalykus, kurie apima kelias šakas ir nagrinėja fizikos sąlytį su kitais studijuojamais dalykais (pavyzdžiui, chemija, biofizika, biochemija, medicinine fizika, geofizika), taip pat taikomuosius aspektus (pavyzdžiui, aplinkos fizika, techninė bei technologijų fizika, energetikos fizika, medžiagų mokslas ir kita), šalia fizikos pagrindiniai studijų dalykai turi būti matematika bei informacinės technologijos.*“ (Fizikos studijų krypties aprašas, 2015 m.)

f. Mokslinių tyrimų raida ir skirtingų mokslo sričių tyrimų tarpusavio sąveika

Apraše taip pat rekomenduojama aptarti mokslo tyrimų raidą ir skirtingų mokslo sričių tyrimų ir naujovių kūrimo tarpusavio sąveikas bei jų poveikius, susijusius su mokslo sričių ir kryptių suartėjimu. Tokia atžvalga į mokslo tyrimų raidą leidžia identifikuoti tuos studijų objektus, dalykus ir studijų rezultatus, kurie numatomi turės didelę įtaką studijų krypties raidai ir leidžia prognozuoti studijų krypties kaitos tendencijas.

3. Studijų rezultatai

Šioje dalyje aprašoma, kokius studijų rezultatus įgyja studijų kryptį baigusieji asmenys: nurodoma, ką jie turi žinoti, suprasti ir gebėti atlikti, baigę studijas. Studijų rezultatai turi atitikti studijų krypties aprėptį, būti pamatuojami, aiškūs ir suprantami. Studijų rezultatai – dėstyto, studijavimo ir vertinimo projektavimo pagrindas.

„Studijų rezultatai“ turi apimti:

a. Atžvalgą į studijų pakopų aprašus ir kitus studijų dokumentus

Studijų pakopų aprašuose pateikti paaiškinimai pristato, kas būdinga studijų rezultatams skirtingose studijų pakopose. Šie aprašai apima esminius studijų pakopų studijų rezultatų ypatumus, nurodo skirtumus tarp profesinio bakalauro ir bakalauro. Aprašų turinys tampa pradžios tašku formuluojant studijų krypties rezultatus, išryškinant jų skirtingumą studijų pakopose, koleginiuose ir universitetiniuose studijose.

Pavyzdžiui, Inžinerijos studijų krypties grupės apraše (2015 m.) koleginių studijų rezultate (a) numatytas gebėjimas taikyti metodus, o universitetinių studijų (b) – parinkti ir taikyti metodus:

- a) Gebėti taikyti analitinius ir modeliavimo metodus sprendžiant studijų programą atitinkančios inžinerijos studijų krypties inžinerinius uždavinius.
- b) Gebėti parinkti ir taikyti tinkamus analitinius ir modeliavimo metodus studijų programą atitinkančioje inžinerijos studijų kryptyje.

Kiti studijų dokumentai, kuriuos tikslinga pasitelkti: Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašas ir jame pateikti kvalifikacijų lygių apibūdinimai (Aprašų rengėjams aktualūs 5–7 lygių pristatymai), Dublino aprašai ir juose aptartos kompetencijos skirtingose studijų pakopose bei Paryžiaus komunikate (2018) pristatyti studijų rezultatai, kurie būdingi ne tik pirmai-trečiai studijų pakopoms, bet ir trumposioms studijoms.

b. Atžvalgą į kvalifikacijų aprašus

Svarbūs informacijos šaltiniai nustatant specialiuosius studijų rezultatus yra profesiniuose standartuose aprašytos kvalifikacijų sudedamosios dalys – kvalifikacijos vienetai ir kompetencijos.

Kvalifikacijos vienetai atitinka veiklos sritis arba darbo procesus ir yra sudaromi sujungiant kompetencijas į stambesnius darinius.

Kompetencija – gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, mokėjimų, įgūdžių ir vertybinių nuostatų visuma.

Kompetencijos turinį išsamiau atskleidžia *kompetencijos ribų* aprašymas – kompetencijos (žinių, gebėjimų, įgūdžių, bendrųjų gebėjimų) taikymo galimybės, kurias apibrėžia darbo proceso objektai, technologinės ir organizacinės sąlygos, veiklai atlikti keliami reikalavimai. Ribos apibrėžiamos išvardijant srities ar dalyko žinias, teorijas bei su jomis susijusius metodus, nurodant įstatymus ir norminius aktus, reglamentuojančius atitinkamą veiklą, išvardijant su kompetencija susijusiai veiklai atlikti taikomų technologijų tipus, technologijų elementus, nurodant naudojamų įrengimų, įrankių ir prietaisų tipus, apibūdinant aplinkos, kurioje būtina gebėti atlikti tam tikrą funkciją, įvairovę.

Aukštesnės kvalifikacijos reikalaujančios veiklos (nuo LTKS V-ojo iki VIII-ojo lygio) pasižymi ne tik didesniu sudėtingumu, bet ir abstraktesniais, labiau kognityviniais veiksmais bei operacijomis pagrįstais veiklos uždaviniais. Todėl šių kvalifikacijų vienetai paprastai atitinka itin plačius ir sudėtingus darbo procesus, kuriems reikia plačios apimties kompetencijų, leidžiančių spręsti kompleksinius darbo uždavinius, susijusius su valdymu, kūryba, tyrimų atlikimu, ekspertine veikla. Dėl šios informacijos kvalifikacijų aprašai yra naudingas

informacijos šaltinis aprašant specialiuosius studijų rezultatus studijų krypties, kurios studijų turinys yra susijęs su konkrečiu ūkio sektoriumi, o akademinės kvalifikacijos yra būtina profesinės kvalifikacijos įgijimo sąlyga.

Specialiuosius studijų rezultatus, suformuluotus remiantis disciplininių žinių lauko analize, galima palyginti su studijų krypties turinį atitinkančių profesinių kvalifikacijų aprašais, pateiktais profesiniuose standartuose, ypač atkreipiant dėmesį į informaciją, pateikiamą kompetencijų ribų aprašyme. Tai leidžia papildyti studijų rezultatų aprašymus profesinės veiklos laukui aktualia informacija arba net nustatyti naujus aktualius studijų rezultatus, sukuriančius prielaidas įgyti sektoriaus profesinėms kvalifikacijoms būdingas kompetencijas.

Profesiniuose standartuose pateiktuose kvalifikacijų aprašuose yra nurodyti *profesinei veiklai reikalingi bendrieji gebėjimai*. Šie bendrųjų gebėjimų sąrašai gali būti reikšmingas informacijos šaltinis, aprašant studijų rezultatus, susijusius su asmeniniais, socialiniais ir bendraisiais gebėjimais. Apibendrinus konkrečių studijų kryptį atitinkančių profesinių kvalifikacijų aprašuose pateiktus bendrųjų gebėjimų sąrašus galima gauti patikimą informaciją apie iš veiklos pasaulio kylančius bendrųjų gebėjimų poreikius.

c. Aktualių tyrimų (meno veiklos) rezultatus, visuomenės ir darbo rinkos poreikius

Studijų krypties aprašo rengimo / atnaujinimo grupė aptaria naujausius studijų krypties tyrimų (meno veiklos) rezultatus, susijusių visuomenės ir darbo rinkos poreikių tyrimų duomenis. Grupė nusprendžia, kurie duomenys ir rezultatai turėtų būti panaudoti formuluojant studijų rezultatus.

d. Dermę tarp skirtingų studijų pakopų studijų rezultatų

Suformuluojami tokie studijų krypties studijų rezultatai, kurie sudarytų sąlygas absolventui tęsti studijas aukštesnėje studijų pakopoje ir derėtų su žemesnės studijų pakopos studijų rezultatais.

Pavyzdžiui, asmuo, baigęs pirmosios studijų pakopos kolegines socialinio darbo studijų krypties studijas, geba rengti ir įgyvendinti pagalbos klientui planus, projektus, vertinti socialinių paslaugų kokybę; baigęs pirmosios studijų pakopos universitetines studijas, geba rengti ir prisidėti, įgyvendinant socialinių paslaugų planus, programas, projektus, vertinti teikiamų socialinių paslaugų kokybę ir socialinio darbo veiksmingumą; baigęs antrosios pakopos universitetines studijas, geba savarankiškai organizuoti socialinių paslaugų veiklos planų ir projektų rengimą, vadovauti jų įgyvendinimui, vertinti socialinės pagalbos kokybę ir efektyvumą, inicijuoti naujoves, pritraukdamas tiek nacionalinius, tiek tarptautinius žmogiškuosius ir finansinius išteklius. (Socialinio darbo studijų krypties aprašas, 2015 m.)

e. Plačių žinių ir gebėjimų aprašymus

Platus studijų rezultatai – gairės įvairioms konkrečios studijų krypties studijų programoms apibūdinant studijų programų rezultatus. Krypties rezultatai apibrėžiami taip, kad juos būtų galima adaptuoti, detaliuoti ir konkretinti atsižvelgiant į tam tikros studijų programos paskirtį. Jei studijų programa dviejų kryptių arba tarpkryptinė, bus vadovaujama dviejų arba kelių studijų kryptių studijų rezultatų aprašymais.

Plačių gebėjimų aprašymo pavyzdys: geba rinkti, analizuoti ir sisteminti duomenis, kurių reikia svarbioms organizacijų ir šalių ekonominėms, socialinėms, etinėms problemoms spręsti, pateikti sprendimų rekomendacijas.

f. Nustatytas penkias studijų rezultatų grupes arba teminiame studijų krypties tinkle priimtas rezultatų grupes

Daugelio studijų kryptių aprašuose studijų rezultatai struktūruojami pagal 5 grupes, remiantis studijų pakopų apraše pateiktais apibūdinimais:

1. žinios, jų taikymas
2. gebėjimai atlikti tyrimus
3. specialieji gebėjimai
4. socialiniai gebėjimai
5. asmeniniai gebėjimai

Jei teminiame studijų krypties tinkle yra priimta kitokia studijų rezultatų struktūra, studijų krypties aprašo rengėjai nusprendžia ir sutaria, kurios struktūros laikytis.

g. Optimalų studijų rezultatų skaičių

Kiekvienoje studijų rezultatų grupėje rekomenduojama suformuluoti apie 3–5 studijų rezultatus siekiant optimalaus jų skaičiaus ir apibūdinimo.

h. Slenkstinius studijų rezultatus

Apibrėžiami slenkstiniai arba kitaip dar vadinami minimalūs studijų rezultatai. Nustatomos būtinausios žinios ir gebėjimai, kurie reikalingi, kad studijas baigęs asmuo galėtų tinkamai atlikti pagrindines savo profesinės veiklos funkcijas sprendamas studijų krypties uždavinius ir problemas. Minimalūs studijų rezultatai gali apimti ir nesudėtingus (pvz., žinojimo arba taikymo lygmens), ir sudėtingesnius (pvz., įvertinimo arba kūrimo lygmens) gebėjimus.

Pavyzdžiui,

a) matematikos ir fizikos pagrindų taikymas chemijos problemoms spręsti;

b) gebėjimas interpretuoti duomenis, gautus atlikus laboratorinius stebėjimus ir matavimus.

i. Veiksmus, kuriuos turi gebėti atlikti asmuo pasibaigus studijoms

Apibūdinant gebėjimus, įvardijami veiksmai, kuriuos turi gebėti atlikti asmuo pasibaigus studijoms, ir nurodomas tų veiksmų atlikimo pobūdis, kontekstas arba sąlygos.

Gebėjimus galima išreikšti tokiais veiksmais: *apibrėžti, suklasifikuoti, sugrupuoti, suorganizuoti, parengti, suderinti, sukurti, išspręsti, išbandyti, pasiūlyti, apibendrinti, išmatuoti, sukonstruoti, atskirti, sujungti, atgaminti, patikrinti, pakeisti, prisiimti atsakomybę, demonstruoti įsitikinimus, pritarti, pasidalinti, apginti nuomonę, laikytis vertybių* ir pan.

j. Pasirinktą studijų rezultatų taksonomiją

Formuluojant gebėjimus, kuriuos reikia įgyti studijų kryptyje, tikslinga pasitelkti kurią nors studijų rezultatų taksonomiją:

- originalią Bloom'o
(<http://www.edpsycinteractive.org/topics/cognition/bloom.html>),
- atnaujintą Bloom'o – Anderson'o ir Krathwohl'o
(https://doi.org/10.1207/s15430421tip4104_2),
- SOLO
(<http://www.johnbiggs.com.au/academic/solo-taxonomy/>)
- arba kitą taksonomiją.

Taksonomijos pristato įvairaus sudėtingumo gebėjimus ir jų pavyzdžiai gali būti naudingi apibūdinant skirtingo sudėtingumo studijų rezultatus, atsižvelgiant į studijų pakopą.

4. Dėstymas, studijavimas ir vertinimas

Studijų kryptių aprašų metodologiniu pagrindu ir esminiu orientyru tampa pasirinkti studijų rezultatai. Šis orientyras reikalauja naujų studijų strategijų, formų ir metodų didaktinei sistemai (orientuotai į studijų rezultatus) kurti ir įdiegti.

Studijų kryptių aprašuose studijų rezultatų, studijų ir studijavimo metodų ir pasiekimų vertinimo metodus suderinti skirta dalis turi būti parengta atsižvelgiant į studijų krypties specifika, poreikius ir būti programos kūrėjams ir dėstytojams didaktikos gairėmis. Svarbu paskatinti studijų programų rengėjus ieškoti ir rinktis studijų metodus, geriausiai tinkančius krypties studijų rezultatams pasiekti, taip pat pasirinkti tinkamiausius studijavimo pasiekimų vertinimo metodus.

Studijų rezultatų modelis, grindžiamas gebėjimų rinkiniais, reikalauja aktyvaus mokymosi (studijavimo) strategijų ir integruotų didaktinių sprendimų.

„Dėstymas, studijavimas, vertinimas“ dalyje turi būti aptarta:

a. Studijų krypties didaktinė koncepcija arba didaktikos gairės

Didaktinė koncepcija pristato sisteminį požiūrį ir sujungia į darnią sistemą:

- *didaktinį tikslą,*
- *turinį* – studijų krypties *lauko* žinias (koncepcijas), **procesus**, kurie grindžiami žiniomis ir įveiklina žinias, prasmės ir vertybių elementus,
- *metodą ir strategiją.*

Apraše turėtų būti akcentuota, kad visų šių elementų dermė ir turėtų garantuoti studijų rezultatų, kaip kompleksinio darinio, pasiekimą:

- 1) Studijų krypties *didaktinis tikslas* ir *turinys* atskleidžiamas per **studijų rezultatus**.
- 2) Studijų rezultatų pasiekumą parodo **vertinimas**, t. y. tinkamai pasirinktas vertinimo *metodas ir strategija*, kurie turėtų užtikrinti, kad vertinimas yra pagrįstas, patikimas, susietas su kriterijais⁶ ir leis tinkamai pamatuoti pasiektus studijų rezultatus.
- 3) Dėstymas ir studijavimas – tikslinga studijų veikla ir savarankiškos užduotys, kurias studentai atlieka siekdami studijų rezultatų. Tai veikla, kuri užtikrina naujų žinių įgijimą, prasmingai susieja naujas ir turimas žinias, patirtį, vertybių sistemą, paskatina ir nukreipia kurti naujus sprendinius, pasiūlymus, projektus.

Studijų krypties aprašo rengėjai turėtų nukreipti krypties studijų vykdytojų pastangas kurti ir projektuoti studijų veiklą, kuri leistų ir skatintų kiekvieną studentą pademonstruoti studijų rezultatų pasiekumą.

Krypties studijų didaktinė sistema taip pat turi ugdyti ir tobulinti kūrybiškumą, analitinius, metapažinimo gebėjimus (gebėjimą numatyti tikslus, atrinkti tinkamas strategijas tiems tikslams įgyvendinti, savo pažangos ir užduoties atlikimo proceso stebėjimą ir kontroliavimą) ir bendruosius gebėjimus. Todėl kiekvienos studijų krypties dėstymas ir studijavimas turi būti praturtintas sudėtingomis daugiadalykėmis užduotimis, tiriamaisiais darbais, pritaikymu versle, pramonėje, viešojo sektoriaus ir socialinių paslaugų organizacijose.

⁶ Kriterijus yra vertinimo pagrindas, *pasiektų žinių, gebėjimų atlikti veiksmą ir turimų nuostatų vertinimo matas* arba požymis, pagal kurį bus vertinamas pasiektas studijų rezultatas. *Pavyzdžiui, jei studijų rezultatas yra „reflektuoti savo veiklą“, kriterijumi galėtų būti refleksijos gylis, išsamumas.*

b. Studijų krypties specifiniai studijų metodai

Studijų krypties specifika reikalauja atitinkamų metodų, todėl apraše reikėtų akcentuoti ir pateikti rekomenduojamus sprendinius ir / ar svarbių metodų sąrašą, kurie užtikrintų, kad studijų rezultatai bus pasiekti. Pateikus konkretų studijų krypties rezultatams pasiekti svarbų metodą, būtų prasminga išsamiau aptarti to metodo charakteristikas, veiklų ir/ar strategijų, tiesiogiai susijusių su metodu, įvairovę (pvz., *veikla grupėje ar komandoje, idėjų generavimas, įprastiniai grafikos ir kompiuterinės grafikos darbai, viešos kalbos ir pristatymai ir t. t.*), kokius gebėjimus metodas ugdo ir įtvirtina. Pristačius pagrindinį metodą, aptariami ir kiti metodai, kurie yra svarbūs siekiant studijų rezultatų.

Pavyzdžiui, ugdymo mokslams labai svarbu mokytis veikloje, todėl Kokybės užtikrinimo agentūros Didžiojoje Britanijoje (QAA) Edukologijos (angl. Education Studies) studijų krypties apraše atsiranda rekomendacija kurti prielaidas studentams (pri)taikyti teorinius principus veiklos kontekstuose. Programose ši rekomendacija virs ta ilgos trukmės pedagogine praktika, sukurianti prielaidas išeiti į „lauką“ ir patirtinį mokymąsi. Kita didaktinė strategija, privaloma ugdymo mokslams, – refleksija. Ji taip pat pabrėžiama krypties aprašuose, po to persikelia į programų aprašus. Ugdymo moksluose rekomenduojama rezultatų pasiektumui įrodyti ir parodyti naudoti aplanką (angl. Portfolio) kaip vertinimo ir įsivertinimo įrankį. Aplankas – mokymosi įrodymų rinkinys arba dokumentacija, kurią peržiūrėjus galima į(si)vertinti mokymosi procesą ir jo rezultatą. Aplanke sukaupia informacija nėra iškraipoma, ugdymo procese dokumentuoti galima įrašus apie įvykius ir išgyventą patirtį, skaitytų straipsnių apžvalgas, vykdomų projektų ir kitą svarbią informaciją.

Tos pačios agentūros Architektūros studijų krypties apraše aiškiai išskiriamas projektavimas (angl. Design Projects), net jei tai atrodo ir savaime suprantama, aprašo rengėjai tai įvardija; *Medžiagų mokslo* (angl. Materials) studijų krypties apraše projektinis darbas pateikiamas kaip privaloma mokymosi strategija ir profesinė patirtis, kaip labai rekomenduojama.

Rekomenduojami pavyzdžiai: Kokybės užtikrinimo agentūros Didžiojoje Britanijoje (QAA) studijų krypties aprašai (angl. Subject Benchmark Statements / <https://www.qaa.ac.uk/quality-code/subject-benchmark-statements>).

c. Mokymosi visą gyvenimą orientacija

Neatsižvelgiant į studijų kryptį, rekomenduojama pateikti dėstymo, studijavimo ir vertinimo sprendinius, kurie užtikrintų, kad studentai būtų rengiami ir skatinami studijuoti savarankiškai, prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi ir tapti savivaldžiais besimokančiais.

Studijų krypties aprašo rengėjai teksto formuluotėmis turi išlaikyti į studentą orientuotą studijų įgyvendinimo ir studento, kaip savivaldaus besimokančiojo, nuostatą ir siekį.

Pavyzdžiui, savivaldus mokymasis apima seką etapų: užduoties analizę, tikslų nustatymą, tinkamos strategijos tikslui pasiekti pasirinkimą, pažangos (progreso) stebėseną, strategijos pergalvojimą, jei stebėseną parodo, kad neartėjama prie tikslo arba jis nepasiektas, pabaigoje atliekama refleksyvi proceso ir pasiekto rezultato analizė. Akivaizdu, kad studijų ir mokymosi reali veikla vyksta modulio / dalyko studijose, tačiau apraše pateikiamos studijų krypties didaktikos gairės turi derėti su pamatiniais į studentą orientuotų studijų principais ir nuostatomis: dialogo kultūra, įvairovės pripažinimu ir jos variantų gausa (mokymosi poreikių, stilių, turimos patirties ir t.t.), giluminiu ir aktyviu mokymusi ir kt.

5. Studijų vykdymo reikalavimai

Studijų krypties apraše turėtų būti pabrėžta mokslo ir studijų institucijos, aukštosios mokyklos atsakomybė užtikrinti išteklių, įskaitant ir žmogiškuosius, tinkamumą siūlomoms studijoms. Rengiant studijų krypties aprašus turėtų būti išdėstyti studijų aplinkos, kurioje dėstoma konkrečios krypties studijų programa, reikalavimai. Svarbu pabrėžti konkrečius, studijų krypties aktualius, studijų vykdymo reikalavimus.

a. Reikalavimai studijas vykdančių dėstytojų ir kito personalo kvalifikacijai ir sudėčiai

Studijų krypties aprašo rengėjai, gerai pažindami studijų krypties specifiką, turėtų išsamiai pristatyti akademinio (dėstytojų, tyrėjų) ir aptarnaujančio personalo (mentorių, laborantų, technikų ir kitų specialistų) kvalifikacinius reikalavimus, kurie užtikrintų, kad studijų krypties studijų rezultatai bus pasiekti.

Studijų krypties bendruomenė turi įvairiais būdais plėtoti studijų krypties specifiką atitinkančią ir aukštojo mokslo didaktikos sprendinius jungiančią kompetenciją. Studijų krypties didaktikos vystymas turėtų būti krypties akademinės bendruomenės atsakomybė, tačiau sprendiniai ir didaktinių sistemų atnaujinimas turėtų vykti studijų krypties atstovams bendradarbiaujant su dėstytojų akademinė kompetencijų tobulinimo padaliniais, edukologais ir kartu ieškant sprendimų dėstytojų didaktiniam repertuarui atnaujinti.

Pavyzdys iš Švietimo ir ugdymo studijų krypties grupės aprašo (2015 m.):

39. Reikalavimai kitam personalui (praktikų vadovams, mentoriams), dirbančiam pedagogo kvalifikaciją suteikiančių studijų dalyje:

39.1. vadovauti pedagoginei praktikai turi asmenys, įgiję pedagogo kvalifikaciją ir ne žemesnį kaip magistro laipsnį arba jam prilygintą kvalifikaciją, turintys ne mažesnę kaip 10 metų pedagoginės veiklos patirtį ar ne mažiau kaip 10 metų užsiimantys praktine pedagogine veikla;

39.2. vykdyti mentoriaus funkcijas gali asmenys, užsiimantys praktine pedagogine veikla, bet turintys ne žemesnę kaip mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją, ne mažesnę kaip 10 metų pedagoginės veiklos patirtį ir pasirengę dirbti mentorais;

39.3. praktikų vadovams ir mentoriams rekomenduojama sistemingai tobulinti pedagoginę kompetenciją, tobulinti konsultavimo, pagalbos besimokančiajam ir kitus gebėjimus, aktyviai dalyvauti mokyklų ar kitų švietimo institucijų veikloje – inicijuoti bendrus projektus, dalyvauti tiriamojoje veikloje, bendradarbiauti ir plėtoti partnerystės ryšius su aukštosiomis mokyklomis, kitomis švietimo įstaigomis, aktyviai dalyvauti tarptautinio mobilumo programose.

b. Reikalavimai studijų specialiesiems materialiesiems ištekliams

Šie ištekliai apima materialiąją bazę, būtiną studijų procesui vykdyti ir studijų rezultatams pasiekti, t. y. laboratorijas, meno dirbtuves ir studijas, reikalingas medžiagas, praktikos vietas ar bazę su reikiama įranga ir aprūpinimu, biblioteką (skaitiklas, elektroninį katalogą, fizinių ir elektroninių šaltinių fondus), interaktyvias mokymo(-si) aplinkas, kompiuterius ir programinę įrangą, virtualią studijų aplinką ir informacinę sistemą ir kt.

Krypties apraše turėtų būti nurodyti materialiujų išteklių atitiktis studijų krypties reikmėms kriterijai ir pasiekiamumo, prieinamumo studentams rodikliai, t. y. materialieji ištekliai turi būti skirti ne tik moksliniams tyrimams vykdyti, bet ir studentams rengti.

Pavyzdys iš Geologijos studijų krypties aprašo (2015 m.)

32. Studijų programos vykdymui užtikrinti būtina tinkama materialioji bazė:

<...> 32.2. Laboratorijos, aprūpintos įranga, suteikiančia galimybę vykdyti geologijos studijų krypties programas (petrologinių, mineraloginių, geofizinių, hidrogeologinių, inžinerinių geologinių, kartografinių ir kitų tyrimų prietaisais, kompiuterinėmis programomis, GIS įranga, mineralų, uolienu ir paleontologinių pavyzdžių tinkamo dydžio kolekcijomis ir kita). Studentams turi būti leidžiama naudotis laboratorine įranga individualiems moksliniams tyrimams pagal studijų planą;

32.3. Stacionarios ir mobiliosios geologinės lauko praktikos bazės su reikiama įranga ir aprūpinimu; <...>.

33. Rekomenduojama organizuoti mokomąją lauko praktiką ne Lietuvos Respublikos teritorijoje, kad būtų galima pažinti kitų regionų geologinę įvairovę, susipažinti su kitokia nei Lietuvoje geologine aplinka. Atlikti profesinės praktikos studentai gali būti siunčiami į pažangias technologines bazes turinčias įmones.

Priedas

Studijų krypties aprašams aktualūs studijas reglamentuojantys dokumentai ir kitos naudingos nuorodos

Dokumento pavadinimas	Nuoroda
Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas	https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.343430
Bendrieji studijų vykdymo reikalavimai	https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/739065a0ce9911e69e09f35d37acd719
Studijų pakopų aprašai	https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d32e4f70ad0811e68987e8320e9a51857jfwid=-9dzqntza2
Lietuvos kvalifikacijų sandara	http://www.kpmpc.lt/kpmpc/kvalifikaciju-formavimas/kvalifikaciju-sandara/lietuvos-kvalifikaciju-sandara/ https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.372306/WcLDGEeNtZ
Europos kvalifikacijų sandara mokymuisi visą gyvenimą (angl. EQF-LLL)	http://www.kpmpc.lt/kpmpc/kvalifikaciju-formavimas/kvalifikaciju-sandara/europos-kvalifikaciju-sandara/
Europos aukštojo mokslo erdvės kvalifikacijų sandara (angl. EHEA-QF), taip pat vadinama Dublino aprašais, atnaujintas tekstas, kuriam dar kartą pritarė EAME ministrai Paryžiaus susitikime 2018 m.	http://www.ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/EHEAParis2018_Communique_AppendixIII_952778.pdf
Gairės ir nuostatos kokybės užtikrinimui Europos aukštojo mokslo erdvėje (angl. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area, ESG)	Dvikalbis tekstas http://www.skvc.lt/uploads/documents/files/Naujienos/2018/2017_ESG_2.pdf
ECTS naudotojų vadovas (2015)	https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/da7467e6-8450-11e5-b8b7-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-84801047
Studijų kryptių ir kryptių grupių, pagal kurias vyksta studijos aukštosiose mokyklose, sąrašo, jo keitimo tvarkos, kvalifikacinių laipsnių sąrangos ir studijų programų pavadinimų sudarymo principai	https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ae5d5730b7c211e693eea1ef35f20da9
Studijų terminų žodynas	http://www.skvc.lt/uploads/documents/files/Kita_informacija/Leidiniai/Zodynas.pdf
Profesiniai standartai	http://www.kpmpc.lt/kpmpc/kvalifikaciju-formavimas/standartai-2/profesiniai-standartai/
Kokybės užtikrinimo agentūros Didžiojoje Britanijoje (QAA) studijų kryptių aprašai (angl. Subject Benchmark Statements)	https://www.qaa.ac.uk/quality-code/subject-benchmark-statements
Studijų kryptių aprašai	http://www.skvc.lt/default/lt/kokybes-uztikrinimas/krypciu-aprasai
Europos teminiai tinklai	http://www.unideusto.org/tuningeu/subject-areas.html
CEDEFOP. Mokymosi pasiekimų apibrėžimas, aprašymas ir taikymas (angl. CEDEFOP. Defining, writing and applying learning outcomes. A European handbook. 2017).	http://www.cedefop.europa.eu/files/4156_en.pdf